

Finlandssvensk?

I ett ledarstick (Hbl 4.10) gav Björn Månsson en avhyvling åt Bo Lönnqvist för att denne (Hbl 2.10) påtalade det anakronistiska i att klassificera gestalter från en gången tid som finlandssvenskar, i detta fall Albert Edelfelt.

Enligt Månsson avser finlandssvensk i dagens språkbruk "rätt och slätt" en finländare med svenska som modersmål. Här kör Månsson med en klassisk förenklande stipulativ definition. Ordet har också en mera omfattande tolkning: person med svenska som modersmål som dessutom identifierar sig med den finlandssvenska gruppen, kulturen, nationaliteten (och i början på 1900-talet, för en del, till och med rasen).

Just den här betydelsen är den ursprungliga, såsom Olof Mustelin påvisat i en läsvärd artikel från 1983 ('Finlandssvensk' - kring ett begrepps historia, Skrifter utgivna av Svenska Litteratursällskapet, 511). Rolf Pipping, Arvid Mörne och många andra som tog ordet "finlandssvensk" i bruk på 1910-talet kopplade systematiskt och explicit ihop de språkliga och nationalistiska begreppen och detta kan naturligtvis inte raderas ut så som Månsson gör.

Självfallet kan man diskutera vad som ingår i denna gruppidentifikation förutom svenska språket och vissa historiska händelser: samhörighet med Sverige, kräftätning, snapsvisesjungande, Luciatraditionen, skärgårdsliv, ankdammen, upplevelser av språkstrid, fonderna, SFP osv. I varje fall är det klart att den mera omfattande betydelsen fortfarande lever och att många inte upplever den som relevant eller acceptabel och därför undviker hela ordet, t.ex. Jörn Donner som i en bok från 1980 meddelar sig vara "en finne som talar svenska". På samma sätt tänker också många tvåspråkiga som har en multipel identitet.

Lönnqvist hade alltså rätt. Salig Edelfelt skulle nog ha gått mera på Donners linje än på Månssons.

Fred Karlsson
Kottby

(*Hufvudstadsbladet* 8.10.2004)